

18. " On Insurance" Law of Ukraine of 07.03.1996 number 85/ 96- BP <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vr>.
19. Motor Transport Insurance Bureau of Ukraine [site].http://www.mtsbu.ua/ru/about_us/general/
20. Evaluation of insurers. Motor Transport Insurance Bureau of Ukraine [site]. <http://www.mtsbu.ua/ru/statistics/>
21. European Insurance in Figures. Insurance Europe. Insurance Europe Statistics,46. <http://expres.ua/auto/2016/02/22/174495-vidriznyayetsya-kilkist-avtomobiliv-dushu-naselennya-ukrayini-yes> January 2013.
22. Results of Insurance Companies in 2011. http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/SK_IV_kv_2011.pdf
30. Results of Insurance Companies in 2012. http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/SK_IV_kv_2012.pdf
24. Results of Insurance Companies in 2013. http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2013.pdf
25. Results of Insurance Companies in 2014. http://nfp.gov.ua/files/sekto/sk_2014.pdf
26. Results of Insurance Companies in 2015. http://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/zvitni_dani/sk_2015.pdf
27. How different number of cars per capita in Ukraine and the EU. <http://expres.ua/auto/2016/02/22/174495-vidriznyayetsya-kilkist-avtomobiliv-dushu-naselennya-ukrayini-yes>
28. 7 direct settlement benefits for MTPL customers – new challenges for insurers. Forinshurer: claim settlement. <http://forinsurer.com/news/15/12/10/33297>
29. Direct claims settlement MTPL in Ukraine can be entered in January 2016. Forinshurer: Insurance. <http://forinsurer.com/news/14/11/14/31753>
30. Kamneva, A. V., 2011. Methodical approach for choosing the direction of civil liability insurance of vehicle owners. *Biznesinform*, 4, pp.119-122
31. The provisions of a single centralized database on compulsory insurance of civil liability of owners of vehicles 09.07.2010 N 566 . <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0691-10/print1389890191796144>
32. Why do bu Polis voluntarily insurance of civil liability. Forinshurer: OSAGO in Ukraine. <http://osago-insurance.com/review/205>
33. Direct compensation for CTP : rules and exceptions. Prostobank.ua: http://www.prostobank.ua/finansovyy_gid/strahovanie
34. The Antimonopoly Committee of Ukraine[site]. <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 7(184): 14-20

УДК 316.35:330.43

JEL Classification: J16:C51

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/184-7/2>

Н. Кочкіна, канд. екон. наук, доц.,
А. Ставицький, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ГЕНДЕРНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

У статті розглянуто вплив гендерної асиметрії на соціально-економічний розвиток країни. Виявлено фактори, які з високою ймовірністю визначають рівень розвитку суспільства. Побудовано економетричні залежності між рівнем ВВП на душу населення за купівельною спроможністю та соціокультурними й гендерними чинниками. На основі регресійного аналізу виділено 9 кластерів країн. Розроблено рекомендації щодо стимулювання економічного зростання країни через згладжування гендерних розривів.

Ключові слова: гендер, гендерна асиметрія, соціально-економічний розвиток країни, соціокультурні чинники за Х.Хофстедте, Gender Gap Index.

Постановка проблеми. Гендерна рівність є важливим компонентом соціально-економічного розвитку країни. Численні дослідження доводять, що гендерний чинник прямо впливає на економічне зростання країни [1]. Це обумовлено в першу чергу зростанням ролі жінок у суспільстві, що знаходить своє відображення у розширенні їх участі у суспільних процесах та бізнесі.

В останні роки частка жінок, задіяних в управлінні компаніями на вищому та середньому рівнях, суттєво зросла. У 2015 році в середньому кожна п'ята жінка у світі обіймала позиції ТОП менеджера. У Латвії цей показник склав 32%, Румунії, Польщі, Угорщині, Болгарії, Литві, Естонії, Україні та Китаю – 18-25%. Найменший відсоток жінок у вищому керівництві бізнесу спостерігався у країнах Середнього Сходу та Північної Африки. Зросла також частка жінок, що є співвласниками бізнесу. Цікаво, що найвищі позиції за цим показником займали Китай (64%), Швеція (53%), Угорщина та Румунія (47%). У Туреччині цей показник склав 25%, у Індії – 11% [2].

Таким чином, збільшення інтелектуальної та вольової активності жінок призводить до підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці, що стимулює вирівнювання гендерної асиметрії. Загалом гендерна рівність сприяє збільшенню людського капіталу та підвищенню продуктивності праці. Добре освічена жінка може приймати участь у більш економічно-вагомій активності та підвищувати конкурентність ринку. З іншого боку, вона розуміє доцільність інвестицій у людський капітал своїх дітей, що формує підґрунтя для подальшого відтворення високоефективних людських ресурсів країни. Таким чином, гендерна рівність виступає вагомим чинником економічного зростання країни.

Однак останнім часом з'являються нові ризики гендерної асиметрії. Суттєві зрушення у сучасних бізнес-

моделях, обумовлені руйнацією звичних методів виробництва, споживання, логістики та маркетингу, змінюють усталені конфігурації ринку праці. В результаті зростають гендерні розриви у традиційно "жіночих" сферах, у той час як можливості зайнятості відкриваються у галузях з зазвичай високою часткою чоловіків. Дані тенденції обумовлюють необхідність врахування гендерного чинника при формуванні соціально-економічних прогнозів розвитку суспільства. Однак, незважаючи на об'єктивну необхідність, гендерний чинник залишається недостатньо дослідженим. Отже метою даної роботи є виявлення взаємозв'язку між показниками гендерної нерівності та економічним зростанням країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання гендерної асиметрії останнім часом піднімаються достатньо часто. На регулярній основі виходять звіти щодо гендерних питань. До них можна віднести "The Global Gender Gap Report", що розробляється Всесвітнім економічним форумом. Дане дослідження охоплює 145 країн та розподіляє їх за індексом гендерних розривів (Gender Gap Index). До першої п'ятірки рейтингу входять Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція та Ірландія. Україна займає 67 місце [2].

Організація Об'єднаних Націй видає "Human Development Report", у якому розраховуються 2 показники: індекс гендерного розвитку (Gender Development Index) та індекс гендерної нерівності (Gender Inequality Index). За останнім показником очолюють рейтинг 5 країн: Словенія, Швейцарія, Німеччина, Данія та Австрія. Україна посідає 57 місце серед 188 країн світу [3]. Аналогічний індекс по країнах ЄС розраховує Європейський інститут гендерної рівності [4].

Міжнародна організація праці випускає звіт "Women in Business and Management", який містить дані щодо

ділової активності жінок світу [5]. Центр розвитку OECD розраховує індекс соціальних інституцій та гендеру (Social Institutions and Gender Index), визначаючи рівень дискримінації жінок у 160 країнах світу. Слід зазначити, що Україна має достатньо низький індекс SIGI [6].

Вищезгадані звіти містять лише статистичну інформацію щодо гендерної асиметрії й не враховують економічної складової питання. Проте час від часу з'являються праці, присвячені деяким аспектам економічного ефекту від гендерної нерівності. До таких робіт можна віднести дослідження Дж.Ворда, Б.Лі, С.Бабтиста та Х.Джексона "Gender Equality and Economic Growth", у якому автори розглядають вплив переважно демографічних гендерних чинників на економічне зростання країни [1]. Це обумовлює необхідність проведення власного дослідження з урахуванням широкого кола соціокультурних чинників на основі застосування економетричних методів.

Методологія. Ключовим економічним показником розвитку країни є рівень ВВП на душу населення. Саме він характеризує успішність чи неуспішність економічної та соціальної політики в країні. Наразі у світі країни суттєво відрізняються за рівнем цього показника, що вимагає знаходження причин такої відмінності. Серед очевидних факторів вчені виділяють наявність відповідних ресурсів, вдале географічне розташування, економічний стан країн-сусідів, тощо. Проте цей перелік не пояснює, чому багаті країни не зосереджені саме в одному регіоні, й чому серед бідних країн географічно розташовані достатньо заможні. Слід відзначити, що при економічному аналізі упускається достатньо важлива соціальна складова розвитку суспільства, яка не просто визначає принципи існування народу, а й напрями ви-

користання ресурсів, ефективність їх розміщення, тощо. Вагоме значення при цьому відіграє гендерна рівність.

Для виявлення взаємозв'язку між гендерними показниками та соціально-економічним розвитком країни нами було обрано для аналізу 16 показників (див. табл. 1). Перші 6 з них – соціокультурні показники за Х.Хофстеде, а саме: дистанція влади, індивідуалізм, маскуліність, запобігання невизначеності, довгострокова орієнтація та індульгенція, які автор оцінив за шкалою від 0 до 100 [7]. Наступна група чинників – показники ділової активності жінок у суспільстві, а саме [2]:

- частка компаній з жіночим ТОП-менеджментом;
- частка компаній, співвласниками яких є жінки;
- частка жінок на вищих та середніх управлінських ланках;
- частка жінок серед всіх менеджерів у бізнесі.

Ще одна важлива група факторів – показники Gender Gap Index, що розраховується за шкалою від 0 до 1 (де 1 – повна гендерна рівність): економічна активність та можливості; доступність освіти; здоров'я та тривалість життя; участь у політичному житті суспільства. Нарешті останні два фактори – середній вік заміжжя та ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності (у дол. США) [8].

Отже метою нашого дослідження було виявлення факторів, які з високою ймовірністю визначають рівень розвитку суспільства. З цієї метою застосовано кореляційний та регресійний аналіз для визначення економетричних залежностей між рівнем ВВП на душу населення за купівельною спроможністю та певним набором соціокультурних характеристик з табл. 1.

Таблиця 1. Соціально-економічні характеристики деяких країн світу, 2015 рік

Країна	Показники за Х. Хофстеде [7]						Показники ділової активності жінок [2; 5]					Середній вік заміжжя, роки [2]	Показники Gender Gap Index [2]				ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності, дол. США [8]
	Дистанція влади	Індивідуалізм	Маскуліність	Запобігання невизначеності	Довгострокова орієнтація	Індульгенція	Частка компаній з жіночим ТОП-менеджментом, % від усіх фірм	Частка компаній, співвласниками яких є жінки, % від усіх фірм	Частка жінок на вищих та середніх управлінських ланках, %	Частка жінок серед всіх менеджерів у бізнесі, %	Економічна активність та можливості		Доступність освіти	Здоров'я та тривалість життя	Участь у політичному житті суспільства		
Австрія	11	55	79	70	60	63	n/a	n/a	27	30	31	0.705	1.000	0.980	0.246	47249.89	
Бельгія	65	75	54	94	82	57	n/a	n/a	31.7	32.4	31	0.762	1.000	0.974	0.275	43584.99	
Болгарія	70	30	40	85	69	16	24	39	35.5	36.4	26	0.701	0.992	0.979	0.215	19097.26	
Великобританія	35	89	66	35	51	69	n/a	n/a	32.2	34.2	32	0.724	1.000	0.974	0.335	41158.91	
Єгипет	70	25	45	80	7	4	n/a	34	n/a	9.7	23	0.441	0.935	0.971	0.048	11849.63	
РФ	93	39	36	95	81	20	20	29	n/a	39.1	24	0.731	1.000	0.979	0.066	25410.92	
Естонія	40	60	30	60	82	16	25	36	32.4	32.8	25	0.711	0.999	0.980	0.308	28591.85	
Індія	77	48	56	40	51	26	9	11	n/a	n/a	20	0.383	0.896	0.942	0.433	6161.62	
Іран	58	41	43	59	14	40	n/a	n/a	n/a	14.6	24	0.357	0.954	0.971	0.037	17251.25	
Італія	50	76	70	75	61	30	n/a	n/a	22	25.8	31	0.603	0.995	0.974	0.331	35708.31	
Іспанія	57	51	42	86	48	44	n/a	34	28.4	30	29	0.674	0.998	0.972	0.326	34819.45	
Канада	39	80	52	48	36	68	n/a	n/a	n/a	36.2	27	0.773	1.000	0.969	0.218	45552.63	
Китай	80	20	66	30	87	24	18	64	n/a	16.8	25	0.657	0.988	0.919	0.162	14107.43	
Латвія	44	70	9	63	69	13	32	36	44.6	45.7	30	0.784	1.000	0.980	0.246	24712.17	
Литва	42	60	19	65	82	16	21	36	35.5	38.8	29	0.759	0.994	0.979	0.227	28359.10	
Нідерланди	38	80	14	53	67	68	n/a	n/a	28.4	29	32	0.732	1.000	0.970	0.401	49165.83	
Німеччина	35	67	66	65	83	40	n/a	20	28	31.1	32	0.737	0.987	0.979	0.413	46893.17	
Норвегія	31	69	8	50	35	55	n/a	n/a	31.2	32.2	32	0.868	1.000	0.974	0.559	68430.18	
Польща	68	60	64	93	38	29	21	40	35	37.8	25	0.667	1.000	0.979	0.213	26455.27	
Румунія	90	30	42	90	52	20	20	47	31.1	31.4	27	0.708	0.994	0.979	0.090	20786.86	
Словаччина	100	52	100	51	77	28	16	30	30.4	33.1	29	0.638	1.000	0.973	0.087	29720.06	

Країна	Показники за Х. Хофстеді [7]						Показники ділової активності жінок [2; 5]					Середній вік заміжжя, роки [2]	Показники Gender Gap Index [2]				ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності, дол. США [8]
	Дистанція влади	Індивідуалізм	Маскулінність	Запобігання невизначеності	Довгострокова орієнтація	Індульгенція	Частка компаній з жіночим ТОП-менеджментом, % від усіх фірм	Частка компаній, співвласниками яких є жінки, % від усіх фірм	Частка жінок на вищих та середніх управлінських ланках, %	Частка жінок серед всіх менеджерів у бізнесі, %	Економічна активність та можливість		Доступність освіти	Здоров'я та тривалість життя	Участь у політичному житті суспільства		
США	40	91	62	46	26	68	n/a	n/a	n/a	42.7	27	0.826	0.999	0.975	0.162	55805.20	
Туреччина	66	37	45	85	46	49	5	25	14.3	12.2	24	0.459	0.957	0.980	0.103	20437.79	
Угорщина	46	80	88	82	58	31	20	47	35.7	38.6	31	0.685	0.991	0.979	0.035	26221.99	
Україна	92	25	27	95	55	18	19	32	39.9	39.9	23	0.731	1.000	0.979	0.098	7970.75	
Фінляндія	33	63	26	59	38	57	n/a	n/a	29.7	29.7	30	0.815	1.000	0.980	0.607	41120.01	
Франція	68	71	43	86	63	48	n/a	n/a	39.3	39.4	32	0.699	1.000	0.980	0.365	41180.70	
Чехія	57	58	57	74	70	29	12	31	23.1	26.2	30	0.636	1.000	0.979	0.134	31549.49	
Швеція	31	71	5	29	53	78	13	53	34.4	35.5	31	0.836	0.996	0.974	0.486	47922.24	
Японія	54	46	95	92	88	42	n/a	n/a	n/a	11.1	30	0.611	0.988	0.979	0.103	38054.20	

Примітки: n/a – дані відсутні.

Джерело: складено авторами на основі [2; 5; 7; 8].

Результати. Проведений аналіз показав, що далеко не всі фактори мають суттєвий вплив на обраний економічний показник. Як видно з рис. 1, пряму лінійну залежність з ВВП на душу населення мають такі соціоку-

льтурні чинники як індивідуалізм, індульгенція, економічна активність та можливості жінок та їх участь у політичному житті суспільства. Дистанція влади навпаки має обернену залежність з рівнем ВВП.

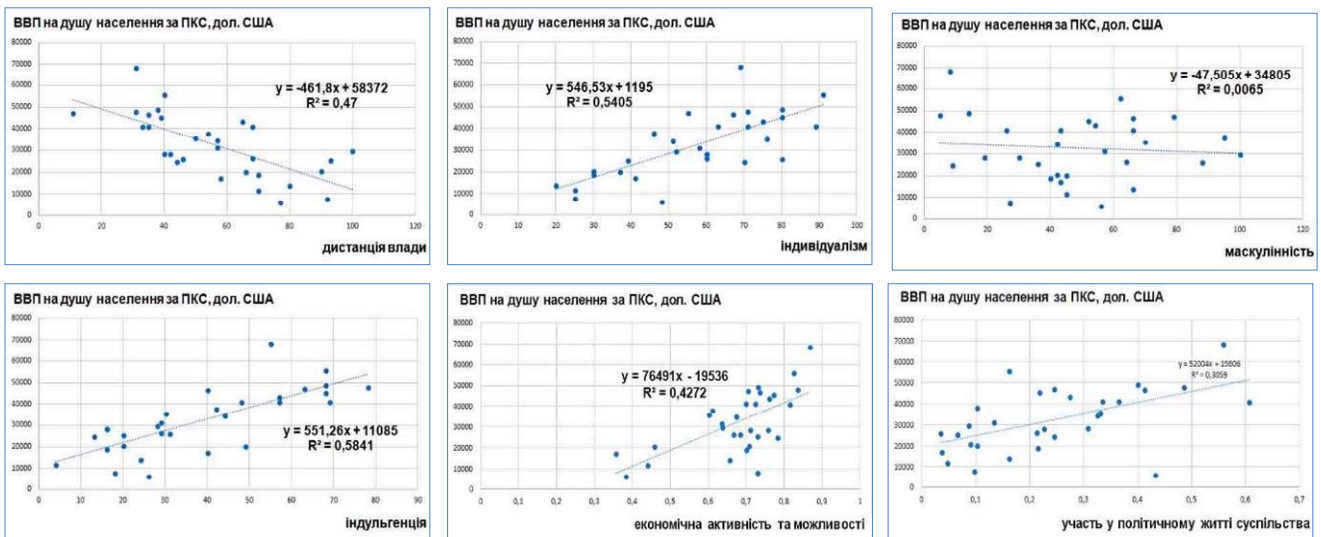

Рис. 1. Кореляційна залежність між соціокультурними та гендерними чинниками та ВВП

Джерело: власні розрахунки на основі [2; 5; 7; 8]

Незважаючи на не завжди високі значення коефіцієнта детермінації R^2 , майже всі моделі є адекватними, а залежності значущими. Єдиним фактором, що не суттєво пов'язаний зі зростанням економіки, виявився показник маскулінності. Це означає, що високого рівня життя можна досягти як у суворих тоталітарних режимах, так і у м'яких вільних суспільствах. Однак з іншими факторами проявляється чітка залежність. Зокрема, збільшення дистанції між владою та людьми невпинно

знижує рівень життя. Наприклад, дистанція влади в Україні становить 92, а в Австрії всього 11. Різниця у 81 пункт спричиняє розрив у ВВП на душу населення у $81 \cdot 461.8 = 37405.8$ дол. США. з 39279.1 дол. США фактично існуючої різниці. З іншими країнами різниця, звичайно, менша.

Надзвичайно важливим виявився показник індивідуалізму: зростання на 1 пункт цього фактору відповідає за зростання ВВП на душу населення на 546,5 дол.

США. Майже на цьому рівні (551,3 дол. США) знаходиться вплив індульгенції. Як і очікувалося, частка жінок на керівних посадах не має суттєвого впливу на рівень життя країни, а тому можна вважати, що в абсолютній більшості розглянутих країн керівників вибирають достатньо об'єктивно, відповідно до здібностей кандидатів. Проте робота жінок не залишається непоміченою: чим більше вони працюють до заміжжя, тим багатшою є

країна, а кожен рік до заміжжя приносить в добробут суспільства в середньому 3294 дол. США (див. рис. 2). Оскільки це достатньо значна сума, то з економічних міркувань слід очікувати зростання віку одруження для жінок, особливо в країнах з традиційними ранніми браками. Можна зробити висновок, що економічно виправданий вік одруження для жінки складає за різних соціальних обставин від 27 до 32 років.

Рис. 2. Кореляційна залежність між діловою активністю жінок та ВВП

Джерело: власні розрахунки на основі [2; 5; 7; 8]

Також важливим показником є економічна активність та можливості жінок в країні. Зростання на 1 пункт цього фактору призводить до зростання ВВП на душу населення на майже 765 дол. США. Нарешті, зростання політичних прав та можливостей жінок на 1 пункт пов'язане зі зростанням ВВП на душу населення на 520 дол. США. Таким чином, можна стверджувати, що зростання економічної та політичної активності жінок у суспільстві позитивно впливає на економічну ситуацію у країні загалом. Зважаючи на низькі показники участі українських жінок у політичному житті суспільства, слід звернути особливу увагу на розширення їх представлення в органах влади всіх рівнів. Загалом за рахунок зміни менталітету українського народу можна досягти достатньо великого та постійного зростання рівня життя. Окрему увагу слід приділити розвитку індивідуалізму населення, яке в свою чергу призведе до зростання економічної

активності, захисту прав через політичну боротьбу, зменшення дистанції до влади. Всі ці зміни мають сприяти поверненню України до складу конкурентних за рівнем життя країн світу.

Для більш точного моделювання необхідних змін у менталітеті народу розглянемо взаємозв'язок між різними соціокультурними та гендерними чинниками (рис. 3). Цілком очевидним є те, що зростання дистанції влади та маскулінності суспільства спричиняє незначне зменшення економічної активності та можливостей жінок, а збільшення індивідуалізму навпаки стимулює їх економічну активність. Повністю аналогічний вплив показники мають на участь у політичному житті суспільства. Таким чином видно, що в першу чергу необхідно розвивати в людях індивідуалізм та стимулювати конкуренцію між ними.

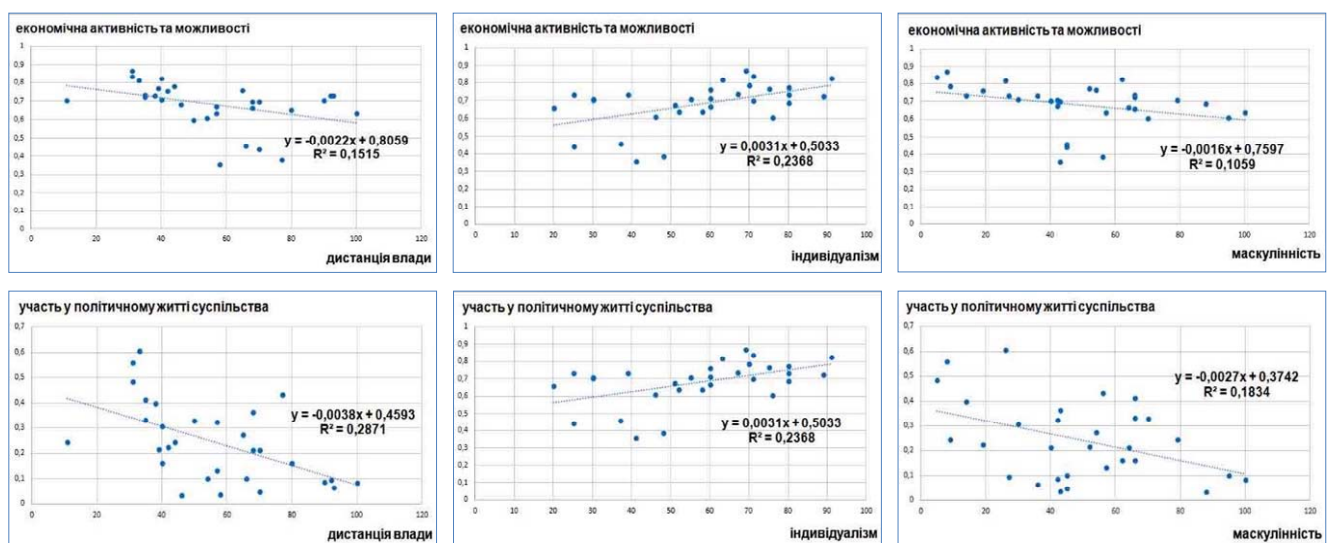

Рис. 3. Кореляційна залежність між соціокультурними чинниками та гендерною асиметрією

Джерело: власні розрахунки на основі [2; 5; 7; 8]

Наступним кроком дослідження є визначення набору найважливіших факторів для моделювання ВВП на душу населення у країнах світу. З цієї метою проведе-

ний покроковий відбір змінних для визначення регресії оптимального вигляду. Після всіх необхідних тестів для аналізу обрана регресія у такій формі:

$$y_i = -23508 + 333.33 \cdot x_{1i} + 211.44 \cdot x_{2i} - 621.92 \cdot x_{3i} + 70283.21 \cdot x_{4i}, \quad R^2 = 0.92,$$

де y – рівень ВВП на душу населення у країні i ; x_1 – рівень індивідуалізму за Х.Хофстеде у країні i ; x_2 – рівень індульгенції за Х.Хофстеде у країні i ; x_3 – частка жінок серед всіх менеджерів у бізнесі у країні i ; x_4 – індекс економічної активності та можливостей у країні i .

Всі коефіцієнти моделі є значимими, а сама модель адекватна. Вона досить точно пояснює, як саме рівень ВВП на душу населення у країні залежить від обраних показників. Зокрема, зростання рівня індивідуалізму в країні на 1 пункт сприяє вищому рівню ВВП на душу населення на 333 дол. США. При збільшенні рівня індульгенції на 1 пункт спостерігається вищий рівень ВВП на душу населення на 211 дол. США. У той же час, зростання частки жінок серед менеджерів всіх фірм не сприяє збагаченню країни: навпаки кожен додатковий відсо-

ток жінок при керівництві віднімає 622 дол. США від ВВП на душу населення. Нарешті, надзвичайно важливим є індекс економічної активності та можливостей у країні: кожне його збільшення на 0,01 пункт призводить до зростання ВВП на душу населення на 702 дол. США.

Не менш цікавим є дослідження того, як саме один з соціокультурних показників пов'язаний з ВВП на душу населення країни. На рис. 4 показана структура чотирьох соціальних складових країн світу у порівнянні з ВВП на душу населення.

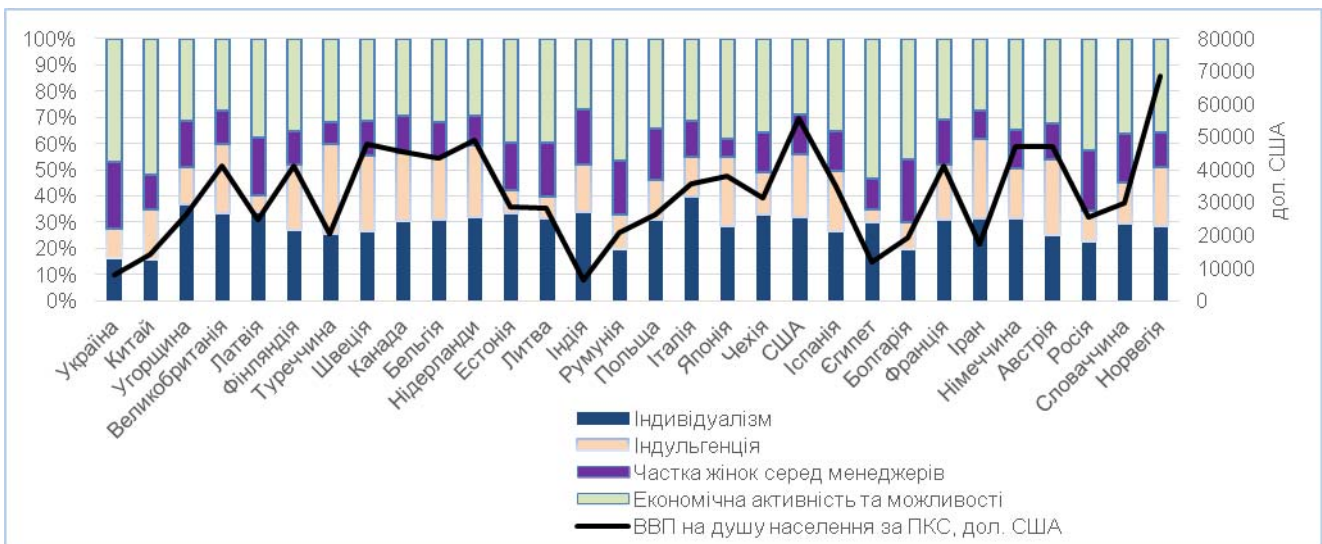

Рис. 4. Структура соціокультурних показників та ВВП на душу населення

Джерело: власні розрахунки на основі [2; 5; 7; 8]

Крім того, за допомогою отриманої моделі розраховано значення вибіркової регресійної функції, яке показує, яким мав би бути рівень ВВП на душу населення, якби він визначався лише 4 соціокультурними показниками. Наприклад, в Україні він має становити 15193,5 дол. США, хоча реальне значення майже у два рази менше (7970,75). У той же час для Литви модельне та реальне значення майже не відрізняються (28359,10 та 29089,39 дол. США відповідно). Аналогічні розрахунки проведені для всіх розглянутих країн, після чого розрахований коефіцієнт використання соціокультурного та гендерного потенціалу країни, який показує відхилення модельного значення ВВП від реального за формулою:

$$K_i = \frac{\hat{y}_i}{y_i}, \quad \text{де}$$

y_i – рівень ВВП на душу населення у країні i ; \hat{y}_i – модельне значення за регресією.

Всі значення коефіцієнтів розподілені на проміжку від 0.52 (Україна) до 1.31 (Норвегія) й показують, наскільки країна використовує свій соціокультурний та гендерний потенціал. За допомогою номінального значення коефіцієнту з'явилася можливість розділити всі країни на групи. До першої групи увійшли країни, для яких

значення коефіцієнту менше 0.80. Ці країни характеризуються достатньо високою тіньовою економікою (Україна, Китай, Угорщина) й заниженим рівнем життя населення. До другої групи віднесено країни, значення коефіцієнту для яких знаходиться в межах від 0.8 до 0.9 (Велика Британія, Латвія, Фінляндія, Туреччина, Швеція). Третя група містить країни, які мають коефіцієнт від 0.9 до 1: Канада, Бельгія, Нідерланди, Естонія, Литва, Індія, Румунія. Четверта група країн характеризується трохи завищеним рівнем ВВП на душу населення. Для них коефіцієнт знаходиться в межах від 1 до 1.1: Польща, Італія, Японія, Чехія, США. П'ята група країн має коефіцієнт від 1.1 до 1.2: Іспанія, Єгипет, Болгарія, Франція, Іран, Німеччина. Нарешті три країни попали до сьомого кластеру, у якому рівень ВВП сильно завищений по відношенню до модельного рівня (коефіцієнт більший за 1.2): Австрія, Російська Федерація, Словаччина, Норвегія. Ці країни повною мірою використовують свій соціокультурний та гендерний потенціал.

Нарешті, для кращого розуміння поділу країн на групи, було побудовано матрицю, у якій досліджено залежність між рівнем ВВП країни та досягнутим коефіцієнтом використання соціокультурного та гендерного потенціалу. Всі країни, що мали ВВП на душу населення

менше 20 тис. дол. США потрапили до першої групи, від 20 до 40 тис. дол. США – до другої, більше 40 тис. дол. – до третьої. Аналогічно, країни з коефіцієнтом меншим за 0.9 попали до першої групи, від 0.9 до 1.1 – до другої, більше 1.1 – до третьої. Таким чином, країни з низьким коефіцієнтом недостатньо використовують потенціал, що формується соціально-культурною та гендерною

сферою. В результаті показники їх економічного розвитку виявляються заниженими. Середній та високий коефіцієнт свідчить про раціональне та максимальне використання гендерно-культурного потенціалу. Внаслідок цього – нульова або позитивна розбіжність між фактичними та розрахованими за регресійною моделлю показниками ВВП (див. рис. 5).

Коефіцієнт використання соціокультурного та гендерного потенціалу країни	Високий	Єгипет Іран Болгарія	РФ Словацьчина	Франція Німеччина Австрія Норвегія
	Середній	Індія	Румунія Польща Литва Естонія Чехія Італія Японія	Бельгія Канада Нідерланди США
	Низький	Україна Китай	Латвія Угорщина	Фінляндія Великобританія Швеція
		Низький	Середній	Високий
		ВВП на душу населення за ПКС		

Рис. 5. Кластеризація країн

Джерело: власні розрахунки на основі [2; 5; 7; 8]

Як видно з рис. 5, Україна належить до країн з низьким коефіцієнтом. Профіль країни формується низьким рівнем індивідуалізму, індульгенції та залучення жінок до політичного життя суспільства, середнім показником економічної активності, раннім віком укладення шлюбу (див. табл. 1). Як було визначено раніше, зазначені чинники мають пряму кореляційну залежність з ВВП на душу населення (див. рис. 1 та 2). Це означає, що для зменшення розриву між реальними та потенційними показниками економічного росту Україні слід прагнути до збільшення рівня індивідуалізму та індульгенції, більшої участі жінок у політиці та перегляду пріоритетів щодо кар'єри та шлюбу.

Висновки та дискусія. Проведене дослідження показало, що економічний розвиток суспільства суттєво пов'язаний з соціально-культурними та гендерними факторами відповідного народу. У роботі розглянуті різноманітні соціальні параметри (соціокультурні показники за Х.Хофстеде, показники ділової активності жінок у суспільстві, тощо). Виявлено, що принаймні частина з цих параметрів суттєво корелює з рівнем ВВП на душу населення. Зокрема показано, що зростання індивідуалізму в країні на 1 пункт сприяє вищому рівню ВВП на душу населення на 333 дол. США, індульгенції – 211 дол. США. У той же час, зростання частки жінок серед менеджерів всіх фірм не сприяє збагаченню країни: навпаки кожен додатковий відсоток жінок при керівництві віднімає 622 дол. США від ВВП на душу населення. Нарешті, надзвичайно важливим є індекс економічної активності та можливостей у країні: кожне його збільшення на 0,01 пункт призводить до зростання ВВП на душу населення на 702 дол. США.

Важлива роль виявлених вагомих факторів вказує на те, що доцільно стимулювати зміну менталітету

українського народу, значно підвищуючи рівень його індивідуалізму. Очевидно, що необхідно стимулювати конкуренцію у різних сферах життя. Взаємозв'язок між соціокультурними показниками вказує, що зростання індивідуалізму та індульгенції сприятиме збільшенню участі жінок у економічному та політичному житті суспільства, що в свою чергу, як показує розроблена модель, веде до зростання рівня життя. Країні слід також стимулювати перегляд пріоритетів щодо кар'єрного зростання та укладення шлюбу, адже зріла сім'я здатна у більшій мірі сприяти добробуту суспільства.

Список використаних джерел

1. Ward J., Lee B., Baptist S., Jackson H. (2010) Evidence for Action. Gender Equality and Economic Growth. Chatham House. The Royal Institute of International Affairs.
2. The Global Gender Gap Report (2015) World Economic Forum // <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/>.
3. Human Development Report (2015) United Nation Development Program // http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf.
4. Gender Equality Index 2015. Measuring gender equality in the European Union 2005-2012. Report (2015) European Institute for Gender Equality // <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>.
5. Women in Business and Management (2015) International Labour Organization // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_334882.pdf.
6. Social Institutions % Gender Index. Ukraine (2014) OECD Development Center // <http://www.genderindex.org/sites/default/files/datasheets/UA.pdf>.
7. Geert Hofstede. Research // <https://geert-hofstede.com/research.html>.
8. Global Competitiveness Report 2015-2016 (2015) World Economic Forum // <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>.

Надійшла до редколегії 22.05.16
Date of editorial approval 03.06.16

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

Н. Кочкина, канд. экон. наук, доц.,
А. Ставицкий, канд. экон. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ГЕНДЕРНЫЕ ФАКТОРЫ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

В статье рассмотрено влияние гендерной асимметрии на социально-экономическое развитие страны. Определены факторы, с высокой долей вероятности определяющие уровень развития общества. Построены эконометрические зависимости между уровнем ВВП на душу населения по покупательной способности и социально-культурными и гендерными факторами. На основе регрессионного анализа выделено 9 кластеров стран. Разработаны рекомендации относительно стимулирования экономического роста страны посредством сглаживания гендерных разрывов.

Ключевые слова: гендер, гендерная асимметрия, социально-экономическое развитие страны, социально-культурные факторы по Х.Хофстеде, Gender Gap Index.

N. Kochkina, PhD in Economics, Associate Professor,
A. Stavitsky, PhD in Economics, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

GENDER FACTORS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF A COUNTRY

The article discusses the impact of gender asymmetry on the socio-economic development of the country. Authors detected factors that determine with high level of the probability social development of the society. Econometric relationship between the level of GDP per capita in comparative prices and the socio-cultural and gender factors are developed and estimated. The analysis showed that the level of individualism, indulgence, economic participation, and political empowerment of women in the society have direct linear correlation with GDP per capita. Power distance has opposite inverse correlation with the level of GDP. Application of regression analysis gave the possibility to divide all countries into 9 clusters with similar features. Two-dimensional matrix included GDP per capita and coefficient of implementation of a country gender and socio-cultural potential. The recommendations for stimulating economic growth by smoothing gender gaps are proposed.

Key words: gender, gender asymmetry, socio-economic development, socio-cultural factors on H.Hofstede, Gender Gap Index.

References (in Latin): Translation / Transliteration/ Transcription:

1. Ward J., Lee B., Baptist S., Jackson H. (2010) Evidence for Action. Gender Equality and Economic Growth. Chatham House. The Royal Institute of International Affairs.
2. The Global Gender Gap Report (2015) World Economic Forum. Available at:<http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/>.
3. Human Development Report (2015) United Nation Development Program. Available at:http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf.
4. Gender Equality Index 2015. Measuring gender equality in the European Union 2005-2012. Report (2015) European Institute for Gender Equality. Available at:<http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>.
5. Women in Business and Management (2015) International Labour Organization. Available at:http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_334882.pdf.
6. Social Institutions % Gender Index. Ukraine (2014) OECD Development Center. Available at:<http://www.genderindex.org/sites/default/files/datasheets/UA.pdf>.
7. Geert Hofstede. Research. Available at:<https://geert-hofstede.com/research.html>.
8. Global Competitiveness Report 2015-2016 (2015) World Economic Forum. Available at:<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 7(184): 20-27

УДК 330.8

JEL Classification: B 300

DOI: <http://dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2016/184-7/3>

О. Процишин, канд. екон. наук, доц.,
П. Скотний, канд. екон. наук, доц.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Дрогобич

ПУБЛІЦИСТИКА ІВАНА ФРАНКА: ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПОГЛЯДІВ ТА ЇХНЄ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОСТІ (ДО 160-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСЛИТЕЛЯ)

*"Я переконаний,
що економічний стан народу – се головна підстава цілого його життя, розвитку і поступу"*

І. Франко

Лист до О. Рошкевич, 20 вересня 1878

У статті проаналізовано основні напрями економічних досліджень у ранніх і пізніх публіцистичних творах Івана Франка та простежено еволюцію економічного світогляду українського дослідника.

Висвітлено економічні погляди мислителя на соціально-економічний розвиток Галичини, проблеми бідності, міграції населення, фіскальної та грошово-кредитної політики, економічної статистики. Обґрунтовано роль і значення публіцистичної спадщини економічного спрямування І. Франка для формування української та світової економічної думки.

Ключові слова: українська економічна думка; економічна публіцистика І. Франка; економічні погляди І. Франка; еволюція економічного світогляду І. Франка.

Постановка проблеми. Постать Івана Франка є знаковою для українського народу не лише тому, що він був видатним письменником, поетом, мислителем та науковцем, але й внаслідок всебічного відображення та глибокого осмислення в його публіцистичних творах складних та суперечливих процесів політичного та соціально-економічного розвитку тогочасного суспільства. Багатогранний талант українського генія підкреслюють не тільки вітчизняні франкознавці та науковці, але й зарубіжні дослідники його творчої спадщини.

Провідне місце серед усього творчого доробку Івана Франка належить публіцистиці. За даними Інституту франкознавства ЛНУ імені Івана Франка публіцистична спадщина дослідника налічує 2150 творів [1], у т.ч. економічного спрямування, далеко не всі з яких відображені в двох книгах 44-го тому 50-томного видання його творів. Поряд з тим, до економічної публіцистики вченого слід зарахувати і його статті, рецензії та кореспонденції в численних тогочасних газетах і журналах україн-

ською, польською та німецькою мовами. Цікаво, що підбиваючи підсумки своєї праці за період до 1890 року, І. Франко з певним здивуванням повідомляє, що із майже 900 публікацій, що побачили світ за чверть століття, 525, тобто значно більше половини, – це публіцистичні та наукові статті та ще понад 80 рецензій [2]. Важливо зауважити, що економічні роздуми дослідника, представлені в цих творах, базуються на осмисленні актуальних питань тогочасної економічної теорії та господарської практики в тісному зв'язку з проблемами історії, політики та моралі.

Актуальність дослідження творчого внеску І. Франка у формування та становлення української економічної думки, виявлення причин та напрямів еволюції наукових поглядів дослідника важко переоцінити. Незважаючи на те, що він жив і творив за умов соціально-економічних, та політичних трансформацій Європи та світу кінця ХІХ – початку ХХ століття, здійснений ним глибокий аналіз соціально-економічного поступу україн-